

Ek 3: Hukuki Görüşler

COVID-19 Salgını nedeniyle, kongre ve bilimsel toplantıların yapılamaması halinde, mevcut sözleşmeler uyarınca tarafların hak ve yükümlülüklerinin değerlendirilmesine ilişkin görüş

Dünya Sağlık Örgütü, COVID-19'u 11 Mart 2020 günü pandemi ilan etmiştir. Sağlık Bakanı, 11 Mart günü ülkemizde tek bir vakanın bulunduğunu açıklamıştır. 13 Mart 2020 günü yapılan bilim kurulu toplantısı sonrasında ise ulusal ve uluslararası açık ve kapalı bilimsel toplantıların ertelendiği bizzat Sağlık Bakanı tarafından açıklanmıştır. (<https://www.pscp.tv/w/1YqJDEV0mZYxV?t=16s>) Henüz bilimsel toplantıların, pandemi riski olmaksızın yapılabileceğine ilişkin bir açıklama yapılmamıştır.

Kamu sağlığının korunması için; demokratik bir toplumda gerekli olması, amaçla orantılı olması ve kanun ile düzenlenmesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması yönünde işlemler tesis edilebilir.

Dünya Sağlık Örgütünün ve ülkemizde Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulan bilimsel danışma kurulunun kararları ışığında, alındığı duyurulan tedbirlerden bilimsel toplantıların ertelenmesi işleminin yasal dayanağı 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 77. Maddesinde yer alan düzenlemedir. Söz konusu maddede "*Sari ve salgın hastalıklardan birinin hüküm sürdüğü veya tehdit ettiği mahallerde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletinin tasvibiyle bütün umumi mahallerde vuku bulacak içtimalar tahdit veya menolunabilir*" düzenlemesi bulunmaktadır.

Ayrıca Anayasa'nın 17. ve 56. Maddesi uyarınca yaşam ve sağlığın korunması Devlet açısından bir yükümlülük, bireyler açısından bir hak olmakla birlikte; **"herkes" diye ifade edilen bütün bireylerin de eylem ve işlemlerini diğer insanların sağlığını tehdit etmeyecek, olumsuz etkileyebilecek davranışlardan kaçınma yükümlülüğü bulunmaktadır.**

Toplum sağlığını korumak gibi amaçları da bulunan uzmanlık Derneklerinin her türlü eylem ve işleminde bu amacını göz önünde bulundurma yükümlülüğü yanında, Derneklerin birlikte iş yaptığı diğer tüzel kişilerin de bu yükümlülüklerle tabi olacağı kuşkusuzdur.

Sağlık Bakanlığı tarafından kamu sağlığının korunması kapsamında ertelendiği duyurulan kongrelere ilişkin imzalanan kongre organizasyon sözleşmeleri karşılıklı iki tarafa borç yükleyen sözleşme tiplerindedir. Her sözleşmenin temel amacı kuşkusuz tarafların karşılıklı yükümlülüklerini yerine getirmesidir. Bununla birlikte kendi kontrolleri dışında gelişen bazı durumlar veya şartlar nedeniyle tarafların yükümlülüklerini yerine getirememesi hali "ifa imkânsızlığı" (mücbir sebep) adı ile Türk Borçlar Kanunu'nun 136, 137 ve 138. maddelerinde düzenlenmiştir.

Söz konusu maddeler uyarınca, bir olayın mücbir sebep olarak nitelendirilebilmesi için o olayın önceden sezilemez, karşı konulamaz olması ve harici bir etkenden ileri gelmiş olması gerekir. [1]

COVID-19 Pandemisi sonucu Sağlık Bakanlığı tarafından bilimsel toplantıların ertelenmesi hali mücbir sebep için aranan bütün unsurları taşımaktadır. Mücbir sebep halinde taraflara düşen yükümlülük ise, ifa imkânsızlığını diğer tarafa bildirmek ve zararın doğması ya da artmaması için gereken tedbirleri karşı tarafla işbirliği içinde almaktır. Buna aykırı davranan tarafın doğan zararları giderme yükümlülüğü bulunmaktadır.

Bu durumda söz konusu koronavirüs salgını nedeniyle mücbir sebep halinin varolduğu ve ne zaman ortadan kalkacağına belirsiz olması nedeniyle, imzalanmış olan kongre sözleşmesinin ifa edilmesi olanağı kalmadığı düşünülür ise sözleşmenin fesh edilmesi söz konusu olabilir.

Bununla birlikte bir başka seçimlik hak olarak söz konusu sözleşmenin düzenleniş anındaki temel amaç dikkate alınarak, mücbir sebep kalktıktan sonra sözleşmenin gerçekleştirilmesi amacıyla erteleme kararı verilebilir. Bu halde de erteleme nedeniyle sözleşmenin ifasının yeni koşullara göre karşılıklı anlaşma ile yazılı olarak uyarlanması gerekir.

Ancak sözleşmede kongre için belirlenen tarihten sonra sözleşmenin ifa edilmesi, sözleşme yapılmasındaki amacı gerçekleştirmeyecek ise sözleşmenin feshi koşulları doğduğundan, erteleme seçeneğinin değerlendirilmesi zorunlu değildir. Çünkü Türk Borçlar Kanununun 136. Maddesi uyarınca sözleşme konusu imkansızlaşmış ve karşılıklı borçlar sona ermiştir.

Bu durumda; TBK'nın 136/2 maddesi uyarınca karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlüdür. Türk Borçlar Kanunu'nun sebepsiz zenginleşmeyi düzenleyen 77. Maddesinde de *'Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşenin, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlü olduğu'* düzenlenmiştir.

Bu noktada değerlendirilmesi gereken başka bir husus, yapılan otel konaklama ve uçak bileti ücretlerinin geri alınıp alınamayacağıdır. Konaklama için yapılan ödemeler, Türk Borçlar Kanunu'nun 77 ve devamı maddelerinde [\[2\]](#) düzenlenen sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde otelden talep edilebilir. Bu talebi, ödemeyi yapan kişi öne sürebilecektir.

Uçak biletlerine ilişkin sözleşmelere ülkemiz hukukunda taşıma sözleşmesi olarak kabul edilmekte ve Türk Ticaret Kanunu'nun 850. ve devamı maddelerinde düzenlenmektedir. Bu hükümlerde ücretin iadesine ilişkin özel bir hüküm olmamakla birlikte, Türk Borçlar Kanunu'nun sözleşme ilişkilerinde uygulanacak kuralları belirleyen genel kanun niteliğinde olması nedeniyle Türk Ticaret Kanunu'na aykırılık taşımayan sebepsiz zenginleşmeye ilişkin 77. Maddesinin burada da uygulanabileceği ve uçak biletlerinin de bu kapsamda havayolu firmalarından talep edilebileceği düşünülmektedir.

Bilgilerinize sunulur. Saygılarımızla.13.03.2020

Özçelik Avukatlık Ortaklığı

Av. Tülay Ekici - Av. Ziyet Özçelik